Ketabton.com

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه

||||||||||||||||||||||||||||||||||||||

کتاب ::په منځني ختيځ کي پېښ - ستر نړيوال ناورين

ليکوال ::روښان ولسمل

يادونه : دغه ليکنه مي خپل د کمپيوټر په کتابونو کي پرته وه نه پوهيږمه چي چا اوځنگه زما کمپيوټر ته رارسولې وه د ارزښت لمخی مي پرليکه کړه نور يي معلومات نه وه راسره (خالد هادي)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په منځني ختيځ کي پېښ، ستر نړيوال ناورين

هر وخت چي زه او د متحدو اېالاتو ولس مشر روزولت يو له بل سره پر مقابل مقابل مېز کښينو، داسي کار وجود نلري چي حل يې نه کړو، يهوديان بايد خپله اصلي مېنه ولري.

وينستن چرچل

د برتانيې لومړی وزير

د منځني ختيځ پراخه تاريخي او کلتوري سيمه د اسيا د لويي وچي په سهيل لويديځ او د افريقا د لويي وچي په شمال ختيځ کي پرته ده.

د نړی په اوسنۍ نقشه کي په منځني ختيځ کي شامل هيوادونه له بحرين، ايران، عراق، فلسطين، اسرائيلو، اردون، کويټ، لبنان، عمان، قطر، سعودي عرب، سوريه، ترکيه، متحده عرب امارات، او يمن څخه عبارت دي. يو افريقايي اسلامي هيواد مصر هم د خپل جيو پوليټيك اهميت له امله په منځني ختيځ کي نومول کيږي.

د منځني ختيځ سيمه چي د ځمکي پيژندني له نظره وچه او ګرمه سيمه ده ، تقريبا د نړۍ په سلو کي پنځه شپيته د تيلو زيرمي لري، چي د فارس سمندرګی يې هم ګاونډۍ دی.

تيل د منځني ختيځ اصلي صادرونکی ځيز دی، چي له امله يې د منځني ختيځ ټول وګړي نسبتا ښه او سوکاله ژوند لري، په منځني ختيځ کي شامل هيوادونه له اقتصادي پلوه په مختلفو کټګوريو کي راځي، ځيني يې د ښه اقتصاد لرونکي او ځيني نور يې له هغې جملې څخه يمن، په سترغربت او بدمرغۍ کي شپې ورځي سبا کوي.

د منځني ختيځ سيمه د تاريخ په اوږدو کي د دوام داري او البته خونړۍ جګړې شاهده ده، دا جګړې تر ډېره حده د فلسطين پر سر د عربو او اسرائيلو تر منځ، د فارسيانو او عربو تر منځ او پخپله د فلسطينيانو او اسرائيلو تر منځ پيښي سويدي.

نوموړي جګړې چي تر اوسه يې لا هم پای نه دی موندلی، اصلي موضوع يې د فلسطين د يوه خپلواک دولت د رسميت پېژندلو موضوع ده چي تاريخ به ئې په تفصيلي ډول په همدې بحث کي څېړو:

ځمکه چي اصلا د فلسطين او اسرائيلو تر منځ پر شخړه ده، کوچنۍ ده او ټول مساحت يې 10000 ml2 لس زره ميله مربع دی، او د مديترانې سمندر په ختيځ پای کي پرته ده.

پر همدې ځمکه د تاريخ په مختلفو پراوو کي مختلفي واکمنۍ تر سره سويدي، د اسرائيلو اوسنی ځوان دولت چي له زېږېدني ئې يوازي شپږ پنځوس (٥٦) کلونه کيږي، ادعا کوي چي له اردون سمندر څخه تر مديترانې پوري،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمال لوري ته تر لبنانه پوري، ختیځ لوري ته تر اردونه پوري او په سهیل کي تر مصره پوري اسرائیلي ملکیت دناو هم یې په رسمي ډول نوموړې سیمه لاندي کړېده.

د اسرائیلي دولت د پېژندل سوو پولو له مخي د همدې ځمکي 78% اته اویا په سلو کي اسرائیلي سیمه ده، هغه پاته 22% دوه ویشت په سلو کي بیا هم پر دوو برخو وېشل کیږي، چي یوه برخه یې د اسرائیلو تر سلطې لاندي ده چي په 1967 م میلادي کال کي یې په یوه شپږ ورځنۍ جګړه کي لاندي کړې ده او نوره یې د فلسطینیانو تر کنټرول لاندي ده.

د غزې تراړه چي د منځني ختیځ په حاصل خیزو او ستراتیژیکو سیمو کي شمېرپ کیږي، 141 ml2 میله مربع ده او د اسرائیلو د اوسني دولت و سهیل لوري ته د سمندر پر غاړه پرته او اباده سیمه ده، پر غزه تراړه تر ډېره ځایه فلسطینیان واکمني لري، او ځیني سیمي یې د اسرائیلي دولت لخوا کنټرولیږي.

په منځني ختیځ کي مېشت لومړنی مدنیت د نیل سمندرګي، ,Tigres اوEurphrates په سیمو کي مېشت سوي وو، د زمان په تېرېدو سره د منځني ختیځ مېشتنه د دریو مذهبونو پیروان وو، لومړی جودایزم چي له میلاد څخه دېارلس پېړۍ مخکي د سیمي خلکو ددین په توګه منلی وو، له اولي تر څلورمي پېړۍ عیسویت او له اوومي پېړۍ راوروسته د اسلام سپېڅلي دین.

تاریخ پاڼو ته په کتنه فلسطینیان له سلګونو زرو کلونو را پدېخوا پر همدې ځمکه پراته دي.

د ځمکي پېژندونکو یا جیولوجیستانو د څېړني له مخي چي په همدې سیمه کي یې د لرغونو حیواناتو فوسیلونه او نباتي بقایاوي پیداکړي دي وایي چي د منځني ختیځ دا سیمه د لرغونو مدنیتونو یوه ستره زراعتي سیمه وه.

لرغون پوهان وایي چي د میلاد له مخه له 2000 څخه تر 1500 پوري (Amorites) ، (Canaanites)او (Semitic) خلك چي په (Phoenicians) قبیلې پوري ئې اړه درلوده، منځني ختیځ ته راغلي دي، چي دا سیمه وروسته د Canaanپنامه و نومول سوه.

په (Canaan) سیمه کي د تاریخ په اوږدو کي (Hittites) , (Semic) او په راوروسته کي (Philisines) اوسېدلي دي.

د ځینو روایاتو پر اساس د (Joshua) تر مشري لاندي اسرائیلو د (Canaan) سیمه لاندي کړه، او پیغمبر حضرت داود (ع) تر میلاد زره کاله له مخه بیت المقدس یا (Jerusalem) فتحه کړ، او هلته یې یوه شاهنشاهي تاسیس کړه، دا شاهنشاهي نه یوازي پر Canaan مسلطه وه، بلکي پر Transjordan یا اوسني اردون یې هم واکمني درلوده.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاهنشاهي د زمان په تېرېدو سره په دوو برخو ووېشله سوه، په سهیل کي په Judea او په شمال کي اسرائیل، د حضرت داود (ع) د زوی سلیمان (ع) تر مرگ وروسته بیت المقدس د یهودانو پلازمېنه سوه، او اسرائیلو په همدې ځای کي خپل عبادت ځایونه پرانیستل،او تر 133 میلادي سنې پوري یې پر همدې سیمه واکمني درلوده.

(Babylonians)یا بابیلونیانو د (Judah) ښار تقریبا په 586 قبل المیلاد کي لاندي کړ. په پلازمېنه بیت المقدس کي یې د داود علیه السلام د زوی حضرت سلېمان علیه السلام معبد راونړاوه، او هم یې ډېر یهود له خپلو کورونو څخه و شړل..

تقریبا پنځوس کاله وروسته د فارسیانو پاچا (Cyrus) بابیلولنیا و نیول، او بیرته یې یهودو ته بلنه ورکړه چي خپل کورونه جوړ کړي، یهودو هم له همدې بلنې څخه گټه پورته کړه او هلته مېشته سول، دا یهودان تر ډېره وخته هلته پاته سول او بیت المقدس یې اباد کړ.

د یهودي دولت تر تاسیس وروسته یهودانو د هغه مهال د پر واک حکومت سره خپل ښې اړیکي ساتلي، او په بشپړ ډول یې د نومړی حکومت سبك تېنگاوه.

فارسیانو هم پر دې سیمه له 531 څخه بیا تر 331 قبل المیلاد پوري خپله پوره واکمني و چلول، تر دې دوه سوه کلني واکمنۍ وروسته لوی الکساندر فارسي امپراتوري ړنگه کړه، او د هغې سیمي د پاچا په توگه یې خپل ځان اعلان کړ.

په 323 قبل المیلاد کي د لوی الکساندر تر مرگ وروسته د هغه جنرالانو دا واکمني پر دوو برخو ووېشله، او یو تن جنرال (Seleucus) یو امپراتوري یا (dynasty) تاسیس کړه، چي تر 200 قبل المیلاد پوري یې دا بحراني سیمه رهبري کړه.

د امپراتورۍ د تاسیس په پیل کي دا واکمنو چي (Seleucids) نومېدله و یهودانو ته دا اجازه ورکوله چي په ازاد ډول خپل عبادت و کړي، خو راوروسته یې بیا د Judaism و مذهب ته د عبادت مخنیوی کاوه.

په 167 قبل المیلاد کي یهودو پاخون وکړ او پر فلسطین باندي یې ددې واکمنانو امپراتوري پای ته ورسوله. دوی دا پاخون د مکابین (Maccabean) تر مشرۍ لاندي پیل کړ، او د خپلي سلطې واك یې پراخ کړ، د خپلي سیمي پلازمېنه یې بیت المقدس یا (Jerusalem) اعلان کړ.

پر بیت المقدس باندي پراته دې سلطنت چي په راس کي یې (Maccabean) واقع وو د رومي امپراتورۍ ملاتړ او مرسته تر لاسه کړه، او تر (164) قبل المیلاد پوري د رومي امپراتورۍ ملگرې پاته سو.

فلسطین له رومي امپراتورۍ څخه تر عثماني امپراتورۍ پوري:

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

له میلاد څخه تقریبا 61 کاله مخکي رومي سرتېرو د (Pompei) تر مشرۍ لاندي (Judah) و نیول، او بیت المقدس یې ویران کړ، (Judah)او بیت المقدس تر یوې زیاتي مودې پوري د رومي ځواکونو تر کنترول لاندي وو.

د رومي ځواکونو د واکمنۍ پر مهال یهودو ځیني پاڅونونه و کړل چي د رومي ځواکونو له خوا ماته ورکول سوه، د یهودو لخوا دوه ستر پاڅونونه په 131 میلادي کال او دوهم یې په (70) اوېایم میلادي کال کي سوي دي، چي د هغه مهال رومي واکمنو یې پر ضد سخته او خونړۍ جګړه کړې او دا پاڅونونه یې ځپلي دي.

تر دې پاڅونونو وروسته په (135) میلادي کال کي رومیانو یهود له بیت المقدس څخه و شړل او دا سیمه یې د (Palastina)په نامه و نومول.

د (Palastina) کلمه چي په انګلیسي ژبه کي ورته (Palestine) وایي د (Herodotus) یا هیرودتس څخه اخیستل سوېده، هیرودتس دا اصطلاح د (Palestin Syria) پنامه نومولې ده چي اصلا د سوریې سهیلي برخه ده.

رومیانو پر فلسطین باندي خپل پوره کنترول درلود، او دا کنترول یې تر څلورمي پېړۍ (300) مو کلونو پوري راورسېد، او تر دوی وروسته بیا د فلسطین سیمه د (Byzantine) یا بیزانس امپراتورۍ تر واکمنۍ لاندي راغله.

په څلورمه پېړۍ کي عیسویت پر خپرېدو وو، د رومیانو ځیني کورنۍ چي په همدې موده کي د فلسطین و سیمي ته راتلې، د منځني ختیځ سیمي ته د عیسویت دین راوړ ، او زیاتو یهودو دې دین ته مخه و کړه.

د اوومي پېړۍ په بهیر کي په (600) مو میلادي کلونو کي مسلمانو ځواکونو د سعودي عربستان څخه د شمال پر لوري خپل تحریك پیل کړی وو، تر څو منځنۍ ختیځ لاندي کړي، او پدې سیمو کي د اسلام سپېڅلی دین خپور کړي. په دې ډول بیت المقدس په (638) میلادي کال کي د اسلام د دوهم خلیفه حضرت عمر (رض) تر فتحي لاندي راغی.

مسلمانانو دا سیمه تر (1900) مو کلونو پوري کنترول او و ساتله. د مسلمانانو د واکمنۍ پر مهال مسلمانو چاروا کو و عیسویانو او یهودانو ته اجازه ورکړه چي خپلو دینونو ته عبادت و کړي.

پداسي حال کي چي په سیمه کي مېشتو وګړو تر زیاته حده د اسلام سپېڅلی دین منلی وو او عرب کلتور هلته پوره وده کړې وه، بیت المقدس د مسلمانانو د یوه سپېڅلي ښار په توګه خپل برم درلود، ځکه چي د اسلام پیغمبر او د لوی ښتن د استازی حضرت محمد (ص) براق له مدینې منورې څخه همدې ښار البته د اقصی مسجد ته راغی او له همدې ځایه د لوی ښتن استازی و معراج ته تللی دی.

سبحان الذي اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام الي المسجد الاقصی. الذي برکنا حوله لنریه من ایاتنا انه سمیع بصیر . (الایه)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: سپېڅلي دی هغه ذات چي تګ يې و کړ په خپل بنده سره (چي مراد تري محمد (ص) دی) له مسجد حرامه څخه و مسجد اقصی ته ، چي په شاوخوا کي يې موږ برکت ايښی دی، ددې لپاره چي ووينو موږ په ده باندي نښي زموږ له نښو څخه. بېشکه څښتن (ج) ښه اورېدونکی او ښه ليدونکی دی.

بيت المقدس تر پايه د عرب واکمنو په لاس کي پاته نه وو، بلکي په (1071) کي ترکي سلجوقېانو د بيت المقدس کنترول واخيست او دې ښار ته ئې خپل پوځونه ولېږل، خو د ترکي سلجوقېانو دې واکمنۍ هم زيات وخت و نه نيو، بلکي تر (30) کلونو لږ ئې واکداري وکړه.

اروپايانو هم په بيت المقدس کي د سلجوقي حکومت واك نه مانه او له هغوی سره ئې تل مبارزه کوله، د سلجوقي ترکيانو او اروپائي عيسويانو د مبارزې په بهير کي د مصر (Fatimids) يا قاطمېان چي اصلا د شيعه مذهب لاروی ډله وه، خپله اعظمي ګټه پورته کړه، دوی د اروپائي عيسويانو سره چي (Crusaders) نومېدله، ائتلاف و کړ او بيت المقدس ئې و نيو، دوی د بيت المقدس پر نيولو بسنه و نه کړه، بلکي(Juffa) او د فلسطين ځيني نوري برخي يې هم په (1098) کي و نيولې.

د تاريخ په شهادت ائتلاف تر پايه نه دی رسېدلی او په يو ډول د ډولونو يې ګذار پر سر خوړلی دی، دې ائتلاف هم چي يو نا مشروع ائتلاف وو داسي يو ګذار و خوړ، عيسوي اروپايانو ائتلاف مات کړ او د فلسطين ډېري برخي له هغي جملې څخه يې (Jaffa) او بيت المقدس په (1099) کي و نياوه.

د بيت المقدس دې لاندي کوني د مسلمانانو او اروپائي عيسويانو چي هغه (Crusaders) نوميږي تر منځ د اخ و ډب فضا لا ګرمه کړه، او نور هيڅ يوه لور ته اجازه نه وه چي په بيت المقدس کي شپې ورځي تيري کړي. خو له هر راز تاوتريخوالي سره سره اروپائي عيسويانو د بيت المقدس د سپېڅلي ښار کنترول تر (1187) ميلادي کال پوري په لاس کي درلود.

اروپائي عيسويانو د يوه مسلمان اتل صلاح الدين سره په جګړه کي ماتي و خوړه، د بيت المقدس نه و شړل سوه او د فلسطين پر سمندرغاړه يوه سيمه Acre))کي پاته سول. صلاح الدين واکمن د اروپائي عيسوېانو سره پر همدې سيمه د پاتي کېدو تړون و کړ، خو اروپائې عيسوېان همدې تړون ته ژمن پاتي نه سول، پر بيت المقدس يې د نيولو په نيت څو ځله ناکام بريدونه و کړل، خو مسلمانو ځواکونو به تل ماتي ورکوله، مسلمانانو بالاخره دوی له (Acre) څخه هم په (1291) کي و شړل.

د اروپائي عيسويانو بريدونو لا پای و نه موند، ددې لپاره چي مسلمانانو ددوی ددې بريدونو څخه ځان ژغورلی وي، نو يې د هغې سيمي مسلمانان ورو ورو ددې سيمي را و ايستل. او دا سمندر غاړه د کلونو کلونو لپاره همداسي تشه او شاړه پاته سول.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د (1200) مو کلونو په منځ کي (Mamelukes) مامولوکان چي اصلا په مصر کي مېشت يو لوی پوځي ځواك وو، يوه امپراتوري تاسيس کړه، چي د فلسطين زياتي برخي يې هم په خپل غيږ کي را ونيولي.

د فلسطين د نفوسو زياته برخه په هغه مهال کي عربي ويونکو مسلمانانو تشکيلوله. د (1300) مو کلونو په پيل کي د مديترانې د شاوخوا سيمو او هسپانيې څخه يو څه يهود، بيت المقدس او د هغه شاوخوا سيمو ته راولېږل سول.

عثماني امپراتوري چي د ماملوکېانو سره په جګړه بوخته وه، دا جګړه و ګټله، ماملوکېانو ته ئې په (1517) کي ماتي ورکړه او په دې توګه فلسطين د عثماني امپراتورۍ يوه مستعمره و ګرځېده.

په ترکيه کي پر واك سلطان هغو يهودو ته چي له هسپانيې څخه راتښتېدل بلنه ورکړه څو په ترکي امپراتورۍ او د فلسطين په زياتو برخو کي مېشت سي.

د فرانسې پاچا ناپليون بناپارت، په (1798) ميلادي کال کي منځني ختيځ ته داخل سو، د مصري او عثماني واکمنو سره د ناپليون د جګړې پر وخت د فلسطينيانو نفوس کم سو، او زياتو فلسطينيانو خپلي سيمي پرېښودې، چي د وخت په تېرېدو يې دا حاصل ورکونکې ځمکي عربو او يهودو و نيولې.

د عثماني امپراتورۍ پر ضد د فلسطيني عربو پاڅون او ياغيتوب ښائي په لويه کچه د فلسطينيانو د خپرېدو لامل ګرځېدلی وي.

دوی وو چي د يهودو او صهيونيستانو مېشتېدني ته يې اجازه ورکول، په همدې ترتيب د عربو او يهودو نفوس په منځني ختيځ کي وده کول،ان تر دې چي په (1880) عيسوي کال کي (24000) څلور ويشت زرو تنو عربو په فلسطين کي ژوند کاوه. په داسي حال کي چي پوره شمېر يې (400000)څلور سوه زرو تنو ته رسېدی، په همدې مهال کي عثماني دولت پر يهودو مهاجرو ځيني بنديزونه اعلان کړه، چي دوی ته ئې اجازه نه ورکوله چي په فلسطيني سيمو کي ځمکه رانيسي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د صهيونيت رامنځ ته کېدل The Rise of Zionism

په نولسمه ميلادي پېړۍ کي په اروپا کي د يهودو ازادي منل سوې وه او يهودو په تدريجي ډول مليت پالنه يا نېشنليستي اختېاروله، (Rabbi Yehudda Alcaly) لومړنی څوك وو چي د صهيونيستانو لومړنۍ ليکنه يې په (1840) مو کلونو کي خپره کړه.

همدې او دې ته ورته ډېرو ليکنو د صهيونيت نظريه په لومړيو کي يو څو اروپائي هيوادونو ته خپره کړه ، چي ورو ورو ئې نږدې ټوله اروپا د صهيونيستي نظرېې څخه خبر کړل.

په ختيځه اروپا کي د (1800) مو کلونو په پای کي د يهودو تسلط و فلسطين ته د يهودو مهاجرت ته لار پرانيستله.

لومړنی صهيونيستي حرکت په (1897) عيسوي کال کي په يوه رسمي ټولنه و منل سو، او دا په (Basle) کي لومړنی صهيونيستي کانګرس وو چي مشري يې (Theodo Re Herzl) کوله، داسي ويل کيږي چي د هرزل نيکه د (Alcalayسره چي لومړنی صهيونيستي ليکوال وو، له اثارو سره اشنايي درلوده، او هرزل هم ددې اثارو تر پوره اغيزي لاندي راغلی وو.

صهيونيستانو هيله او اميد درلود چي د يهودو کورګی يا کور ځمکه په فلسطين کي د جرمني او يا هم ترکي واکمنۍ په ملاتړ جوړه کړي. او هڅه ئې کوله چي په فلسطين کي مېشت عرب به و خپلو عربي هيوادونو ته ستنوي، او په فلسطين کي يې ددوی د قانوني موجوديت څخه سترګي پټولې. او دا يې ګڼله چي د فلسطين نفوس به ميليونونو اروپائي يهودو ته رسيږي، چي دا به په سيمه کي يو بشپړ اکثريت وي.

صهيونيستانو لومړی د کروندګرو ټولني په (Petahtikva), Zechron Jacob او (Rishon Letzion) کي جوړې کړې، و دې ټولنو ته اروپائي هيوادونو ورځ تر ورځي پراختيا ورکوله.

صهيونيستانو وروسته د جافا و شمال لوري ته د تلابيب يا (Tal Aviv) په نامه نوی ښار ګوټی تاسيس کړ، چي د زمان په تېرېدو يې ستر استراتيژيك اهميت غوره کړ، خو ددوی دا هيله چي په نوموړې سيمه کي به زيات يهوديان پر ځای کيږي او عرب فلسطينيان به و عربي هيوادونو ته ستنوي، حقيقت و نه موند، بلکي عرب نفوس ورځ تر ورځي زياتېدی.

يوې څېړني په هغه مهال کي ښودلې وه چي په (1914) عيسوي کال کي د ټول فلسطين نفوس د اووه سوه زره(700000)په شاوخوا کي وو، چي له هغې جملې څخه يې (615000) تنه عرب او د (85000) پنځه اتيا زرو تنو په شاوخوا کي يهود وو.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځنی ختیځ د لومړی نړیوالي جګړې تر سیوري لاندي:

د لومړی نړیوالي جګړې په بهیر کي د (1914- 1918) میلادي پوري عثماني امپراتوری د جرمني دولت سره د اتریش او هنګري پر ضد یو ځای سوه.

په هغه مهال کي چي عثماني پوځي حکومت پر فلسطین واکمني درلوده، د یهودو لپاره جګړه ډېره سخته وه، نه یوازي د یهودو لپاره بلکي و عربو ته هم سخته زیانمنه وه، د جګړې سره جوخت کولرا او Typhus ناروغیو دوی سخت و ځپله.

په ترکیه کي حاکم ترکي پوځي امر وکړ چي له خپلي خاوري به ټول بهرني کسان باسي، چي دا مهال نو په ترکیه کي زړاتو روسي یهودو هم ژوند درلود. نو زړات روسي یهود دې ته و هڅول سول څو فلسطین ته مهاجرت و کړي، او هلته مېشت سي.

د منځني ختیځ د شبکې په حواله یو کوچنۍ ډله چي NILI نومېده، و برتانیې ته د فلسطین په اړه د استخباراتي معلوماتو د ورکولو په نیت ټاکل سوی وه، چي نوموړې ډله به تلاښ او هڅه کوي څو پر فلسطین پوځي ترکي واکمني په تدریجي ډول پای ته و رسوي، خو داسي یوه ورځ راورسېده چي ترکي عسکرو د همدې ډلي څو تنه غړي نیولي او په ثبوت یې رسولي وو چي دې ډلي پر فلسطین د برتانوي تیري لپاره زمینه برابرول.

د 1916کال د می په مېاشت کي د برتانیې، فرانسې او روسیې تر منځ پټه معاهده لاسلیك سوه، چي تر جګړې وروسته د عثماني امپراتورۍ او هم منځني ختیځ د زړاتو سیمو د وېش په اړه وه.

د همدې معاهدې په لاسلیکولو کي د برتانیې استازی سرمارك سایکس او د فرانسې هغې رژورژپیکو وو، چي تر لاسلیکولو وروسته ئې معاهده د دوی په نومونو یاني سایکس پیکو یا Sykes-Picot Agreement پنامه یاده سوېده .

)چگونه اسرائیل به وجود امد- ۲۸ صفحه(

دې معاهدې غوښتل چي اصلا عرب پخپلو کي جلا او خواره واره کړي، او ځیني سیمي ئې پخپلو کي سره و وېشي، خو په روسیه کي د 1917کال د نومبر انقلاب په راتګ سره روسیې دا معاهده ماته او هغه ئې نشر او خپره کړه .

د پردې تر شا د همدې لاسلیك سوي معاهدې له خپرېدو وروسته څرګنده سو ه چي فرانسې او برتانیې موافقه کړې وه چي د فلسطین زړاته برخه به برتانیه اخلي او یوه برخه به ئې هم فرانسه او ائتلافي ځواکونه په دواړو اخلي، او لبنان او سوریه به و فرانسې ته سپارل کیږي. برتانیې دا وړاندیز هم کړی وو چي تر جګړې وروسته به د عربو غوښتني چي د فلسطین د خپلواکۍ اخیستني په اړه دي نه مني، خو بل لوري ته ئې بیا د عربو سره توافق کړی وو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په خپلواکۍ اخیستلو کي به ورسره بشپړه همکاري کوي. خو پایلي و ښوده چي د برتانیې د هغه مهال ددوه مخي توافق پر اساس مېشت عرب غولیدلي وو.

په (1916) میلادي کال کي د (T.E Lowerence) او شریف حسین په ګډه رهبري عربو د عثماني امپراتورۍ پر ضد پاڅون په دې هیله وکړ چي ګواکي برتانیه به په منځني ختیځ کي د عربو خپلواکي و مني، خو برتانیې ورسره لویه جفا و کړه. نه یوازي دا چي د فلسطین خپلواکي ئې و نه منل، بلکي فلسطینیانو ته ئې په همدې لاره کي لوئي توطئې او خنډونه واچول.

د برتانیې حکومت غوښتل چي په یو ډول نه په یو ډول المان او ترکیې ته ماتي ورکړي، برتانیې دې دواړو هیوادونو ته دا ماتي ورکول یوازي د مسلمانانو په را پارولو کي لیدل، د همدې کار لپاره ئې د عربو سره ښه سلوك درلود، په روسیه کي د شلو میلیونو تنو مسلمانانو او په هندوستان کي د پنځوس میلیونو مسلمانانو پلوي او د الماني او عثماني امپراتوریو پر ضد ئې را و پاروي .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

برتانوی پرېکړه لیك:

د بالفر اعلامیه:

د (1917) میلادي کال د نومبر په مباشت کي مخکي له دې چي برتانیه د بیت المقدس پر زړه خپلي منګولي ښخي کړي، د بالفر په نامه یې یوه اعلامیه خپره.

د بالفر اعلامیه اصلا د برتانیې د باندنیو چارو د وزیر لارد بالفر یو لیك وو چي په برتانیه کي د صهیونیستانو د ټولني د یوې غوښتني په ځواب کي لیکل سوی وو. او دې اعلامیې په فلسطین کي د یهودانو لپاره د اصلي ټاټوبي په جوړولو کي د برتانیې ملاتړ ځرګنداوه. په اعلامیه کي راغلي وو چي برتانیه به بېله دې چي په فلسطین کي د اوسنیو غیر یهودي پرګنو پر حقوقو تېری وسي، د یهودانو لپاره به اصلي ځای غوره کوي.د همدې لیك د متن یوه برخه په لاندي شرحه لیکل سوې وه:

02-Nov-1917

لارد روتشیلد

د انګلستان شاهي حکومت په فلسطین کي د یهودو د موجوده ټولني لپاره د یوه ملي کور د جوړېدو پلوي کوي.

دا یو مسلم حقیقت دی چي برتانیه به په ټولو هیوادونو کي یهودو د مدني او مذهبي حقوقو او هم په فلسطین کي د غیر یهودو د مدني او مذهبي حقوقو د تیري په صورت کي له هر ډول هڅي څخه دریغ و نه کړي. (چګونه اسرائیل به وجود امد- دیرشمه صفحه)

دا اعلامیه د برتانوي صهیونیستي تحریك د غوښتني پر اساس سوې وه، په ځانګړي ډول د (Dr. Haim Weizman) له خوا چي نوموړی ډاکتر اصلا له روسیې څخه و برتانیې ته پناه وړې وه.او وروسته د اسرائیلو مشر و ټاکل سو. ډاکتر چیم وایزمن،د اسرائیلو لومړنی ولس مشر چي له ۱۹۴۹ څخه تر ۱۹۵۱ ئي ولس مشري و کړه او په همدې دوره کي ئې و نړۍ ته اسرائیل ور و پېژندل.

په حقیقت کي لومړنۍ نړیوالي جګړې منځني ختیځ او پر هغه عملي کېدونکي سیاست ته لوی تغیر ورکړ، تر جګړې وروسته (League of Nations) عثماني امپراتوري پر برخو ووېشله، او دا وېشنه ئې د زبرځواکو هیوادونو تر منځ د پرېکړه لیك پر اساس تر سره کړه.

فرانسې او برتانیې دا پرېکړه لیك و کاته او هغه یې د خپلو موخو د عملي کېدو لپاره یوه ښه وسیله و ګڼله .

لویو او زبرځواکو هیوادونو د فلسطین په اړه بېلا بېلي هیلي په زړه کي روزلې، د متحدو ایالاتو ولس مشر ویلسن ټینګار کاوه چي پرېکړه لیك دې داسي جوړ سي چي پکښې ولس ته خپلواکي ورکړل سي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

برتانيې علاقه درلوده او هڅي يې کولې چي فرانسه له فلسطينه ليري پاتي وي او د (League of Nations) نه يې غوښتنه کوله چي د بالفر د تړون پر اساس فلسطين د هيوادونو تر منځ ووېشي، او ټولي چاري دي د بالفر د تړون پر اساس چي متحد ايالات يې ملاتړ کوي پر مخ ولاړي سي.

عرب د (League of Nations) له صادر سوي تړون څخه ناخوښه او د دوی د موافقې پر خلاف وو، دوی ويل چي هغه سيمه چي دا اوس د فلسطين پنامه يادېږي د عربو ملکيت دی، څنګه امکان لري چي هلته د يهودو کورڅای جوړ سي او پر عربو دي واکمني وکړي، او هم ئې دا وېره درلوده چي يو مهال به د يهودو لخوا ددوی ملکيتونه د يهودو تر لاس لاندي کيږي.

عربو د متحدو ايالاتو ولس مشر ته وړانديز کړی وو چي د فلسطين سيمه دي و سورئې ته ورکړل سي، او يو ملي تحريك ئې جوړ کړ چي د همدې تړون پر اساس مبارزه و کړي.

د متحدو ايالاتو ولس مشر ويلسن پخپل نوښت د (King Crane) پنامه يو پلاوی و فلسطين ته ولېږی څو د خلکو او ښارېانو نظريات له ځانه سره راوړي. همدې پلاوي د د 1919کال د اګست پر اته ويشتمه خپلي څېړني پای ته و رسولې او ولس مشر وېلسن ته ئې لاندي ټکي و لېږل:

- د سورئې يووالی دي د هغه هيواد د ډيرو خلکو په غوښتنه پاته وي.
- د ملي کور تاسيس دي په فلسطين کي د يهودو د حکومت په نامه نه وي.
- د غير يهودو د ټولنو پر مذهبي او ديني حقوقو باندي دي تيری نه کيږي.
- د غير يهودو شمېر چي د منځني ختيځ د ۹/۱۰ برخي تشکيلوي د صهيونيت د ټولو پروګرامونو مخالف دی.

)چګونه اسرائيل به وجود امد -

د متحدو اېالاتو ولس مشر ويلسن هم له دې پورته ټکو څخه داسي يوه انګېرنه و کړه:

)د يهودو تاريخ او ددوی تېر مهال ښئي چي امکان نه لري چي دوی له عربو سره يو راز و اوسي،. نه يوازي په فلسطين کي ، بلکي په ټولو هغو ښارو کي چي دوی دواړه مليتونه پکښي ژوند کوي، د فلسطيني عربو سره د جګړې پر مهال دوی يو د بل ويني څښلي دي.(

)David Ben Gurion چي د (Yishuv) مشري يې درلوده او د اسرائيلو د يو لوی شخصيت په توګه پېژندل کېدی، د (Yishuv) ډلي ته په يوه غونډه کي داسي ووېل:

)هر څوك اوس هم په دې اند کي دي چي دا مسئله حل نه لري، موږ د يو ملت په توګه غواړو چي دا هيواد زموږ وي، او عرب هم د يوه ملت په توګه همدا راز هيله په زړه کي روزي.(

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

صهیونیستانو او نورو عرب توکمو خپلي دا قضیې د پاریس د سولي په نامه کنفرانس ته وړاندي کړې. د پاریس د سولي په نامه کنفرانس د برتانیې پلان و مانه، خو اوس اصلي موضوع د فرانسې او برتانیې ددولتونو تر منځ په فلسطین کي د امتیازاتو د وېش پر سر ده، بېله دې چي د مېشتو عربو او یهودو نظر واخیستل سي.

په (1920) میلادي کال کي د (San Remo Conference) د پرېکړې له مخې و برتانیې ته یو اجازه نامه ورکړل سوه چي د اردون سمندر ختیځ او لویدیځ لوری به پراخوي، په حقیقت کي دا ځمکه چي برتانیې پراخوي، تر اصلي فلسطین زیاته وه چي صهیونیستانو ئې فکر کاوه.

برتانویان وه چي د یهودو سره ئې مرسته کول څو خپل اصلي کور ځای اباد کړي، او خپل اداره کونکی سیستم ولري، د همدې ترون عملي کېدل چي برتانیې ته ورکول سوی وای باید د یوې ټولني په مرسته عملي سي، نو برتانیې هم دا اجازه لیك د یهودو د یوې ټولني ته چي وروسته د (Jewish Agency for Palestine) پنامه یادېده ، و سپارله، تر څو د برتانیې پلانونه په ځانګړې ډول د یهودو راوستل او د عربو شړل له سیمي څخه عملي کړل.

له یهودو سره د برتانوي دولت د مرستو په لړ کي د یهودو ټولنه په فلسطین کي په (1929) میلادي کال کي جوړه سوه، او دا ځنې ئې ځکه وو چي په فلسطین کي دا ټولنه پخپلو کي د رهبري پلاوي پر تشکیل نه جوړېده، برتانیې به دې ټولني ته ګواښنه کوله چي ټولنه دي د دواړو مسلمان او یهودو په ګډه جوړه سي، خو بېا هم دا ټولنه د یهودو په ګټه تمامه سوه.

په (1922) م کال کي برتانوي دولت یوه فیصله صادره کړه چي د فلسطین سرحدونه او سیمي به ئې یوازې د سمندر لویدیځ لوری وي، او د سمندر ختیځ لوری (Transjordan) چي اوس ئې اردون بولي و نومول سو، (Transjordan) د برتانوي امپراتورۍ یوه بېله سیمه و ګڼل سوه، چي بېا وروسته خپلواکي ورکول سوه.

له فلسطین څخه (Transjordan) بېلول د یهودو ناخوښي راپورته کړه، او دوی د (Revisionist) پنامه یو تحریك پیل کړ چي مشري ئې د (Benjamin Zeev Jabotinsky) په غاړه وه.

برتانیې غوښتل د (Mandate) سره سم په فلسطین کي یوه واکمنه او خپلواکه اداره جوړه کړي، چي دا اداره به د حقایقو پر بنسټ زیات عرب توکمي لري، نو ځکه یهود له همدې ډول تګلارې سره مخالف وو، ځکه چي یهود به پکښې د لږکي په توګه ګمارل کیږي.

نه یوازې یهود له همدا ډول واکمني اداري څخه ناخوښه وو، بلکي عربو ته هم د منلو وړ نه وه، ځکه عربو په هیڅ صورت نه غوښتل چي دا وړاندیز و مني، عربو وېره درلوده چي د برتانیې څخه صادره سوې دا اداره به پخپل ترکیب کي زیات شمېر یهود ګډ کړي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عربو پاڅون او د يهودو کډوالي (Arab Riots & Jewish Immigration) :

په (1920)، (1921) او (1929) مو کلونو کي عرب مليتونه د بالفر د تړون پر خلاف راپورته سول، او د يهودو د کورځای د ټاکني پر ضد ئې خپل پاڅونونه پيل کړل.

دا پاڅونونه عموما په بيت المقدس ، هبرون، جفا او حيفا ښارونو کي سر ته و رسېدل، ددې پاڅونونو پاڅونکي حاجي امين الحسيني د بيت المقدس مفتي، او عارف العارف چي د فلسطين يو وتلی ژورنالست و، وو.

د (1929) کال پاڅون د عرب � يهود د مخالف سازمان پر شاوخوا و سو، او دا پاڅون د هغې انګېزې پر اساس و سو، چي ويل به ئې يهود پلان لري چي پر خپله سيمه ديوال را و ګرځوي، او يا هم د مسلمانانو پر سپېڅلو ځايونو له هغې جملې څخه پر اقصی مسجد بريدونه و کړي.

ددې پاڅون په بهير کي تقريبا له بيت المقدس څخه پنځوس زره تنه يهود و شړل سول، د هبرون ښار هم تر ډېره حده له دوی څخه پاك سو. خو سره له دې بيا هم په (1930) م کال کي له ختيځې اروپا څخه زيات يهود و فلسطين ته راتلل. د سختو اقتصادي ستونزو او تبعيضي قانون له امله زيات شمېر يهود هم له پولينډ څخه و فلسطين ته راغلل.

په جرمني کي د هټلر د راپورته کېدو سره سم هم فلسطين ته د يهودو د لېږدېدو لړيو ادامه پيدا کړه، او له جرمني څخه زيات شمېر يهودو و فلسطين ته خپل راتګ همداسي روان و ساته.

عرب پاڅون او سپينه پاڼه (Arab Revolt & White Paper) :

په (1936) ميلادي کال کي په پراخه پيمانه پاڅېدني چي وروسته بيا د عرب انقلاب په نامه و نومول سو، مات سو. دا انقلاب د حسيني کورنۍ تر رهبرۍ لاندي سر ته ورسېد چي د نازي جرمني لخوا ئې بودجه ورکول کېده. دې انقلاب په سلګونو عرب او په سلګونو يهود و وژل.

د حسيني کورنۍ دواړه فلسطيني عرب او يهود چي ددوی د سلطې مخالفت به ئې کاوه، تورو خاورو ته لېږل.

(Yishuv)چي د يهودو ټولنه ده، ددې وژنو ځواب ورکاوه، يهودو به ترور او ترهګري کول، بمونه به ئې پر ښارونو غورځول او بېګناه عرب به ئې خپل ښکار ګرځاوه، يهودو به دا چاري د (Revisionist group) په وسيله سر ته رسولې.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وروستیو کلونو کي بیا برتانیې ځیني اقدمات و کړل چي دا پاځونونه خنثی کړي، حسیني و عراق او له هغه ځایه بیا و نازي جرمني ته پناه یووړه، هلته مېشت سو او وروسته ئې بیا د (SS) پنامه یوه ډله تنظیم کړه چي په یوګوسلاویا کي ئې فعالیت کاوه.

د (Peel) او (Wood head) کمیسیونونو په (1937) او (1938) کلونو کي یوه طرحه وړاندي کړه، چي د هغې له مخي به فلسطین پر دوو برخو ویشي، چي یوه وړوکي برخه به ئې یهود او زیاته برخه ئې د عربو تر واکمنۍ لاندي وي. دا طرحي برسېره پر دې غوښته چي پخپله خوښه عرب او یهود سره بېل او نفوس ئې جلا کړي.

یهودو مشرانو ته د طرحي تر لېږلو وروسته هغوی هوکړه کړې وه، خو عرب ئې مخالف وو او رد ئې کړه.

کوچنیو پاځونو لا همداسي ادامه درلوده، د دې لپاره چي برتانوي حکومت دا پاځونونه په بشپړ ډول ځپلي وي، نو ئې په (۱۹۳۹) میلادي کال کي د سپیني پاڼي (White Paper) پنامه یو فرمان صادر کړ. او په دې منحوس فرمان کي یې لیکلي وو چي (15000) تنو یهودو ته دي اجازه ورکول سي چي د فلسطین خاوري ته داخل او همالته مېشت سي. او دا شمېر به په هر کال کي (15000) تنه وي او د پنځو کالو لپاره به پر مخ ځي، او تر هغه وروسته به د مهاجرت چاري د عرب چارواکو په منظورۍ پوري اړه لري.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هولوکاسټ (The Holocaust) :

ددوهمي نړيوالي جګړې په بهير کې (1939-45) ډېر فلسطيني عرب او يهود د ائتلافي ځواکونو سره يو ځای سوه. يهودو لازمه بلله چې د نازېانو سره و جنګيږي. په (1941) م کال کې برتانويانو Jewish Hagannah د عمومي عفوې په ترڅ کې خوشې کړ، Hagannah د يهودو د يوې لويې ډلې مشر وو، تر خوشې کېدو وروسته د (Hagannah)ډله د برتانوېانو سره يو ځای او د جرمن پر ضد يې جګړه کوله.

تر جګړې وروسته څرګنده سوه چې د شپږ ميليونه په شاوخوا کې يهود د جرمنېانو له خوا په اروپا کې په هلوکاست کې وژل سويدي. نورو هيوادونو و يهودو ته پناه نه ورکوله، يوازې اروپا وه چې دوی ته ئې د پاتې کېدو اجازه ورکوله.

و فلسطين ته د مهاجرت پر سر د برتانيې بنديزونه د سلګونو تنو په مړينه تمام سوه. اوس نو نور يهود ناهيلي وه او هم جدي وه چې زېات يهود و فلسطين ته راولي، تقريبا دوه نيم سوه زره تنه نورو يهودو و فلسطين ته د راتګ په هيله په مهاجرکمپونو کې شپې ورځې سبا کولې.

د هري ورځې په تېرېدو سره په منځني ختيځ او فلسطين کې حالات لا وخيم او کړکېچن کېدل، متحدو اېالاتو او ورسره په څنګ کې څو نورو هيوادونو پر برتانېه فشار راوړ چې يهودو مهاجرينو ته دې د ننګ اجازه ورکړي، د برتانيې او اروپائې پلاوو يوې ګډې اداري يوه فيصله و کړه چې په بېړنی توګه دې سل زره تنه يهود و فلسطين ته داخل شي.

عربو د لوېديځ پر دې فيصله نيوکې و کړې او پر برتانېه يې فشار وارداوه څو ددې پرېکړې مخه و نيسي. څو برتانيې ته حالت بيخي متغير وو، او فکر يې کاوه چې فلسطين نور تر واك او سلطې وزي. نو يې هغه خپل تړون چې د (Balfour)اعلامېه وه و ملګرو ملتونو ته راجع کړه. نور نو فيصله د ملګرو ملتونو له لوري کېدله، چې دې ځپل سوي سيمي ته به څه ورکړي،

تجزيه يا Partition

ملګرو ملتونو د منځني ختيځ د دې ستري لانجې د کتني او څېړني لپاره خپل ځانګړی پلاوی چې(UNSCOP) ، فلسطين ته د ملګرو ملتونو ځانګړی هيات نوميږي، و ټاکی. دې پلاوي د ملګرو ملتونو عمومي اسنبلې ته د منځني ختيځ په اړه خپله طرحه وړاندې کړه.

دې طرحې فلسطين پر دوو مساوي برخو ويشی، د عربو دولت او د يهودو دولت ، او پرېکړه يې کړې وه چې بيت المقدس به تر نړيوالې اداري لاندې وي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملګرو ملتونو عمومي اسنبلې دا طرحه د (1947) کال د نومبر په اووه ویشتمه نېټه په -UN � Resolution)
GA 181)یا د جنرل اسنبلې په ۱۸۱ ماده باندي و منله.

ملګرو ملتونو ویلي وو چي ددواړو نړیوالو قدرتونو، شوروي اتحاد او متحدو ایالاتو د وړاندیزونو پر بنسټ یې دا کار کړی دی. تر پرېکړي وروسته یهودو د ملګرو ملتونو دا منحوسه پرېکړه و منله، خو د فلسطیني عربو لوړ ضمیر کله دا منله چي ددوی سیمه دي پر دوو برخو ووېشل سي، نو يې د رد ځواب ورکړ.

د عربو له ردوني یا ویتو وروسته بیا هم د معاهدې له مخي د فلسطین ځمکه پر دوو مساوي برخو ووېشل سوه، د تجزیې پر مهال د ټول فلسطین نیمائي ځمکه د فلسطیني عربو ملکیت وو، چي له هغې جملې څخه یې نیمائي د شهزاده ګانو ملکیت وو، او پاته اته په سلو کي يې د یهودو ځمکي وې.

یوه سر شمېرنه ښئې چي(1.2) هغه مهل (۲,۱) میلیونو عربو په فلسطین کي ژوند کاوه، پداسي حال کي چي شپږ سوه زرو تنو یهودو په ځینو نورو سیمو او خاص ډول تر نړیوالي اداري لاندي بیت المقدس کي شپې ورځې سبا کولې.

د ملګرو ملتونو د عمومي اسنبلې د (181) مي مادې د پرېکړه لیك له مخي باید له فلسطینه دوې بیلي سیمي جوړې سي، عرب واکمني او هم یهود واکمني، او بیت المقدس به هم د خپل سپېڅلتوب او جیوپولیتیك ارزښت له مخي نړیوال کیږي.

په جغرافیائي ډول له وارد شوو پراخ شمېر یهودو څخه سل زره تنه د بیت المقدس او د هغه د شاوخوا سیمو څخه لیري شول. او دوی د یوې ترآدې په واسطه چي و فلسطیني عربو ته وسپارل سوه، لیري و ساتل سوه. ددې ترادې یا (Corridor) ټول نفوس عرب وه، او هم دې ترآدې د لاډ او رام الله په نامه لوی ښارونه او د کلونیه ، قسطل او ایماوس پنامه کوچني ښارونه درلودل.

د غربي تیوري پر اساس جوړې سوي د ملګرو ملتونو دا طرحي کومه ښه پایله و نه درلوده، د عرب فلسطینیانو او یهودو تر منځ خونړیو پلانونو وضعه لا بحراني او کړکېچنه کړه.

عرب سر مشریزي د حاجي امین الحسیني په نوښت خپله اعلامیه صادره کړه، او په ډاګه ئې کړه چي د فلسطین د خپلواکۍ له پاره به جهاد کوي، او دا سپېڅلې سیمه به د یهودو له منګولو را کاږي. خو تاریخ ثابته کړې ده چي په سیاست کي ډیري پریکړې د پردې تر شا سوي دي، نو عرب مشرانو که څه هم دا اعلامیه په قلمونو لاسلیك کړه، خو په حقیقت کي يې بیلي بیلي مفکورې او هیلي درلودې.

د اردون مشر ملك عبدالله د اسرائیلو سره یو غیر رسمي او مرموز تړون لاسلیك کړی وو، چي ددې تړون له مخي به اسرائیل د فلسطین پر یوه سیمه چي په لوېدیځ بانك یا (West Bank) پوري اړه لري او فلسطیني عربو ته ورکول سوېده، تېری کوي، او اردون به هم د فلسطیني دولت د جوړېدو مخنیوی کوي .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سورئې بېا غوښتل چي د عربو او يهودو ګډي سيمي چي د فلسطين په شمال کي پرتې دي، تر خپلي ولکې لاندي راولي.

د خپلواکۍ جګړه :

د خپلواکۍ لپاره جګړه، پر دوو جګړو وېشل کيږي، له خپلواکۍ تر مخه جګړه او له خپلواکۍ راوروسته جګړه.

د عرب ځوانانو او يهودو تر منځ جګړه يوازي د ملګرو ملتونو د (181) ګڼې معاهدې له صادرېدو لږ وروسته پيل سوه. تر ډېره ځايه عربو د دفاع تګلاره درلوده، او پر هيڅ يوه بانډ او يا هم سيمه ئې تېری و نه کړ، که څه هم چي د اردون يوه بانډ، فلسطين ته په ور سپار ل سوو ځيني سيمو باندي يرغلونه و کړل.

له خپلواکۍ تر مخه:

مخکي تر دې چي اسرائيل خپله خپلواکي اعلان کړي، د فلسطيني عربو دوو لښکرو چي د يوه مشري ئې د حاجي امين الحسيني او ددوهم هغې دا ئې د فوزی الکاکجي په غاړه وه، خپلي لښکري په دې نيت چي په دوو عرب ښارګوټو کي به پر يهودو بريدونه کوي، ځاېپر ځای کړې.

د عربو د يوه لښکر مشر کاکجي، له سورئې څخه و بيت المقدس ته راغی، برتانوي حواکونو له ده سره ټرون درلود چي په بريدونو کي به ګډون نه کوي، خو کاکجي دا ټرون ته ژمن پاتي نه سو، او له (Galilee) نومي سمندرګي څخه ئې پر صهيونيستانو بريد و کړ.

د کاکجي لښکر د صهيونيستانو د هګانا، ارګن او ليهي له پوځي ګروپونو سره مخامخ سو. او ورسره ئې درنې جګړې و کړې.

په بيت المقدس کي د عربو پاڅون د (1947) کال د نومبر پر دېرشمه نېټه پای ته ورسېد، خو فلسطيني سرتېرو د همدې کال تر پايه د بيت المقدس محاصره و ساتل، بيت المقدس ته ئې د تيلو، اوبو، غذائي او ارتزاقي موادو له تېرېدو مخنيوی کاوه.

خو (1949) کال په عمومي ډول، دواړو هم عربو او هم يهودو اوسېدونکو ته زيان واړاوه، په بيت المقدس کي عامه وژني تر سره سوې، او ډېر عرب اوسېدونکو له خپلو کورځايونو کډه وکړه.

له برتانوي حکومته چي ځومره د جګړې د پای ته رسېدو توقع کېدله، هو يې و نه کړه، خو جګړې کرار کرار پای و موند، هغه څه چي د جګړې د پای ته رسېدو لامل وو هغه د وسلو نشتوالی او د روزل سوو عسکرو نه موجوديت وو.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې لپاره چې اسرائيلو د بيت المقدس بنديز پای ته رسولی وي، نو د يهودو يوه سازمان، هګانا خپل يو پلان په کار اچولی وو، دې پلان د مسلحو ځواکونو، پوځي تکتيکونو او په پورته او کښته سيمو کې د يهودو د عملياتو تشکيل جوړاوه.

خو د پلان د پلي کېدو شيبه هم را ورسېده، هګانا خپل لومړي عمليات د 1500 تنو ځواکونو په درلودو سره پيل کړل، دې يهودو ځواکونو د عربو پر کلونيه او قسطل ښارونو چې بيت المقدس ته د ننښلونکي سړك په څنګ کې پراته وو، بريدونه پيل کړل او د عربو محاصره يې پای ته و رسول.

د قسطل ښار د اپريل پر اتمه نېټه د يهودو لاس ته ورغی، او د هغه ځای فلسطيني پياوړيقوماندان عبدالقدير الحسني شهيد کړل سو، او په شمال کې د کاکجي حواکونو ته هم ماته ورکول سوه.

د يهودو مشر په خپل يوه بيان کې وويل چې دا برېاليتوبونه غواړي د متحدو ايالاتو ولس مشر ترومان ته وښيي چې يهود نه ماتېدونکی قوت دی.

د عربو بريد :

په ۱۹۴۷ م ميلادي کال کې انګليسي عسکر له فلسطينه ووتل.د برتانيې په وتلو سره نو نور په فلسطين کې دا درامه امريکا او اسرائيلو په لاس کې واخيسته. د متحدو اېالاتو له لوري لوبغاړی هاري ايس ترومن او د اسرائيلو له لوري داکتر وايزمن وو.

د (1948) ميلادي کال د می پر (14) مه نېټه يهودو د اسرائيلو يو خپلواك دولت اعلان کړ .

د اسرائيلو د خپلواکۍ پر مهال که څه هم وايزمن ناروغ وو، خو خپله پوره هڅه ئې کوله چې اسرائيل په امريکا، فرانسه، او برتانوي حکومت باندي په رسمي ډول و پېژني.

همداسي و سول، داکتر وايزمن له هاري ايس ترومن څخه د اسرائيلو د رسميت پېژندني په اړه تحريري يا ليکلی سند تر لاسه کړ.

د امريکا ولس مشر هاري ايس ترومن په خپلو يادښتونو کي داسي ليکي : يولس دقيقې وروسته له هغه چې اسرائيلو خپل خپلواك دولت اعلان کړ ، ما خپل مطبوعاتي منشي چارلي راس راوغوښت او ورته و مي ويل چې هر څومره ژر دي و نړۍ ته د متحدو ايلاتو لخوا د اسرائيلو د رسميت پېژندني اعلاميه نشر کړي، چارلي راس هم په ډېرو لنډو شېبو کي د نړيوالو تر غوږونو دا اعلاميه و رسول.

د امريکا ولس مشر هاري ايس ترومن، چي له ۱۹۴۳ څخه بيا تر ۱۹۵۱ پوري ئې ولس مشري و کړه او پخپله همدې دوره کي ئې د اسرائيلو دولت په رسمينت و پېژاند.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فلسطيني خاوره کي د اسرائيلو د خپلواك دولت د اعلانولو او د متحدو ېالاتو له لوري د همدې دولت رسميت پېژندني په مسلمانه نړۍ کي د ډېرو مسلمانانو غبرگون را و پاراوه، په همدې شپو او ورځو کي گاونډېو عرب هيوادونو پر اسرائيلو بريد و کړ، دوی دا بريد د اسرائيلو پر ځو سيمو و کړ. د ۱۹۴۸ م کال د می ۱۴مه-: د اسرائيلو لومړنی صدراعظم David Ben-Gurion په فلسطين کي د اسرائيلي خپلواك حکومت د خپلواکۍ اعلاميه لولي.

د بريد په لومړۍ مرحله کي د مصر او سورئي ځواکونو پرمختگ کړی وو، په ځانگړي ډول مصر چي د ټانکونو او درنو وسلو ملاتړ ور سره وو، ددې بريد په بهير کي مصري ځواکونه و توانېدل چي (Negev) فتحه او ډېري سيمي چي د معاهدې له مخي يهودو ته ورکول سوي وې، و نيسي.

د مصر او اردون دې برياليتوبونو د فلسطينيانو د يوه خپلواك دولت پر جوړېدو سپوری و غورځاوه، اردون پر خپله هغه معاهده چي يهودانو ته په ورکول سوو سيموبه يرغل نه کوي،وفا و کړه، خو سوريه او مصر پر خپلو ژمنو پاتي نه سول.

اسرائيليان تر اوسه په تلابيب کي د مصري ځواکونو لخوا د هغه مهال سخت او کوټلی بريد پر زړه لري، چي په ځومره زيات شمېر الوتکو ئې پر سيمو بريدونه و کړل. مصريانو په نيگيف کي هم همداسي بريد سر ته رسولی وو، او غوښتل يې چي دا سيمه د اسرائيلو له منگولو و باسي، سورئې هم له وخت څخه په گټه اخيستنه په همدې جگړه کي فلسطين ته په ورسپارل سوو سيمو کي د ليدني وړ برياليتوبونه تر لاسه کړه.

کله چي اردون د معاهدې له مخي پر يهودي سيمو بريدونه و نه کړل، نو عرب سرمشريزي هغه لاري چي بيت المقدس ته تللې، محاصره کړې، چي په همدې ترتيب ئې بيت المقدس چي د ملکرو ملتونو د دوو معاهدو له مخي نړيوال سوی وو، تر سخت فشار لاندې راوست. په بيت المقدس کي مېشت يهودي دولت بله لاره و نه مونده، د (Burma Road)پنامه ئې د يوې بلي لويي لاري پرانيستلو کار پيل کړ، د همدې لاري په پای ته رسېدو سره ئې د بيت المقدس محاصره پای ته ورسول.

د (1948) ميلادي کال د جون په مپاشت کي يو اوربند د ذيدخلو ځواکونو لخوا عملي سو، خو عربو دا اوربند و نه مانه او د څېړونکو له نظره عربو ددې اوربند د نه منلو په اساس لويه سهوه و کړه. اسرائيلو له همدې اوربند څخه خپله اعظمي گټه پورته کړه. خپل عسکر ئې د جگړې لپاره و روزل، په وسلو بار لوئي کښتۍ ئې سيمي ته واردي کړې، او شپېته زره کسيز ځواك چي په مجهزو وسلو سنبال وو، و جکړې ته تيار سی کړ.

ددې اوږده اوربند په بهير کي د اسرائيلو د هگانا، پالما، ارگن او ليهي گروپونه سره يو ځای او په گډه ئې د (I.D.F)يا Israel Defense Force د اسرائيلو دفاعي ځواك په نامه يو لوی ځواك جوړ کړ.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د همدې څلورو اسرائیلي ډلو یووالی په رښتیني ډول ټینګ او یو موټی و ساتل سو، حتی تر دې چې د اوربند پر مهال اسرائیلي ارګن، سازمان غوښتل په وسلو یوه بار کښتۍ چې د (Altalena) پنامه یادېدل د خپل ځان لپاره په کوچنیو جګړو کي استعمال کړي، خو کله چې اسرائیلي لومړی وزیر بین ګرین ددې کښتۍ د سپارلو غوښتنه و کړه نو ارګن ډلي یې انکار و کړ، او په پایله کي د اسرائیلو لومړي وزیر د کښتۍ د غرقېدو امر وکړ .

د اوربند پر مهال له عرب هیوادونو سره بخت یاري و نه کړه، د یوه اسلامي هیواد لخوا فلسطینیانو ته په وسلو یوه بار کښتۍ هم چي و سوریې ته د تګ پر لاره وه، سورئې ته و نه رسېدل، او د اسرائیلو هګانا ډلي محاصره کړه. د اوربند له پای ته رسېدو سره سم اسرائیلو دمصریانو سره جګړه پیل کړه، مصریانو ته ئې ماته ورکړه او سینای پینینسولا Sinai Pininsula ته داخل سول. د اسرائیلو دا بري هم عربي نړۍ حیرانه کړه، خو د برتانوي الوتکو په لیدو سره د اسرائیلو دفاعي ځواک یا I.D.F و شاته تګ ته اړ سو.

په همدې لس ورځنۍ جګړه کي چي ددوو اوربندونو تر منځ پېښه سوې وه، اسرائیلي ځواکونو د عربو دوه نور ښارګوټي چي رام الله او لاډ نومېدل، هم لاندي کړه.

د رام الله او لاډ ښارګوټو ستراتیژیك اهمیت درلود، ځکه ددې ښارګوټو له لاري عربو کولای سول چي بیت المقدس محاصره کړي. اسرائیلي ځواکونو ددې دواړو ښارونو له نیولو وروسته له دې ښارګوټو ډېر فلسطینیان په بې رحمه او ناځوانمردانه توګه ووژل، او ډېر نور یې له دې ښارګوټو و شړل.

اسرائیلي ځواکونو په ډېر بې رحمانه ډول هغه کوچني فلسطیني کلي او بانډې چي د تلابیب په شاوخوا کي پراته وو، هم په بشپړ ډول ویران کړل، ځکه دوی غوښتل په مرکزي فلسطین کي چي د اسرائیلو دولت دی، فلسطینیان و نه اوسیږي.

څېړونکي چي د منځني ختیځ په چارو کي څېړنه کوي، ددې بریالیتوبونو اصلي لامل د یهودو اتفاق، له وخت څخه ګټه اخیستنه او همږغي بولي. خو متاسفانه چي عربو او هم فلسطینیانو دا ډول بری په لاس را نه وړ.

کله چي په (1949) کال کي د عربو او اسرائیلو تر منځ جګړه پای ته ورسېده، نو د ملګرو ملتونو یوه راپور و لیکل چي اسرائیلو له عربو څخه هغه سیمي چي د ملګرو ملتونو د طرحي په اساس و فلسطین ته ورکول کېدې، لاندي کړېدي، او تر اته اویا په سلو کي زیاته سیمه ئې اشغال کړېده، خو هیڅ یوه هڅه اوپلان بیرته ددې سیمو د اخیستلو لپاره دملګرو ملتونو لخوا وړاندي نه سو، او نه ئې بیا بیت المقدس نړیوال اعلان کړ.

د فلسطیني حکومت د جوړېدو لپاره د ملګرو ملتو په پلان کي ورکول سوې ځمکه یو څه اسرائیلو لاندي کړه، او مصر هم د غزې تراډه لاندي کړه، غربي بانك یا West Bank چي له اقتصادي پلوه ئې ستر ارزښت درلود د اردون په لاس ورغی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د همدې خونړۍ جګړې په بهیر کې او یا لږ راوروسته کې (762000) تنه فلسطینیان عرب له اسرائیلي سیمو څخه راوشړل سول او په ګاونډیو عربي هیوادونو کې یې پناه واخیسته .

دا سیمې تر همدا اوسه پورې همداسې بې سرنوشته پاتې دي، عرب هیوادونو له اسرائیلو سره د همېشنۍ سولې د تړون د لاسلیکېدو څخه سرغړونه کوله، اسرائیلو هم له خپلې موقع ګټه اوچتوله، او د یوه کمیسیون په منځګړیتوب ئې خپلې پولې و ټاکلې، چې په نړیواله کچه نه دي منل سوې.

تش په نامه د ملګرو ملتونو اداري په 1948 او 1949 میلادې کلونو کې د عربو او اسرائیلو تر منځ اوربندونه ترتیب کړېدي. د ملګرو ملتونو عمومي اسنبلې 194 مې معاهدې د عربو او اسرائیلو تر منځ ددښمنۍ پای اعلاناوه او ټولو هغو کډوالو ته چې غواړي بیرته خپلو کورځایونو ته کډه و کړي، اجازه ورکول .

همدا ډول د ملګرو ملتونو د امنیت شورا د 62 مې معاهدې موخه دا وه چې د فلسطینیانو او اسرائیلو تر منځ یو لنډ مهاله تړون لاسلیك کړي، چې دا تړون لیك به ددواړو خواوو تر منځ د سولې یو دایمي او اوږد مهاله تړون ته لار پرانیزي.

د اسرائیلو پولې چې په (1949) کال کې د یوه لاسپوخي کمیسیون لخوا ټاکل سوي وې، یو لنډ مهاله ارامي را منځ ته کړه، خو د کډوالو موضوع چې د ټولو موضوعاتو په سر کې ئې ځای درلود، همداسې پاتې سوه.

د تړون په وسیله رامنځ ته سوې ارامي ورو ورو په نارامۍ بدلېده، چې اسرائیلو ډېر کم شمېر مهاجرو ته د بیرته راتګ اجازه ورکړه او زیات شمېر نور مهاجر همداسې په پنډ غالو کې پاتې وو.

کله چې په (1948) کال کې نړۍ Bipolar یا دوه قطبي سوه نو شوروي اتحاد او د ختیځې اروپا هیوادونو چې لومړی ئې د صهیونیستي حکومت ملاتړ کاوه، اوس د عربو پلوي و نیول. په داسې حال کې چې متحدو اېالاتو او د لویدیځې اروپا هیوادونو د اسرائیلو ملاتړ کاوه.

د زمان په تېرېدو د اسرائیلو دفاعي ځواك یا I.D.F ټول په فرانسوي او امریکائي وسلو سنبال سو، او عرب هیوادونه په خاص ډول سوریه او مصر له شوروي تکنالوجۍ نه ګټه اخیسته. عرب سرمشریزې یا Arab League د اسرائیلو پر ضد د صنعتي هیوادونو یو ائتلاف جوړ کړ، چې تر (1990) کال پورې یې بشړ فعالیت درلود.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سینای کمپاین The Sinai Campaign :

په مصر کي د جمال عبدالناصر په مشرۍ مصرېانو فاروق پاچا له واکه و غورځاوه، او په همدې بهير کي مصر د اسرائيلو سره د سولي په رامنځ ته کولو کي هم پرمختګ و کړ. که څه هم چي مصرېانو په 1954 کال کي يو اسرائيلي بانډېه داسي حال کي چي هڅه ئې کول په مصر کي د متحدو اېالاتو په اطلاعاتي سازمان او ځينو نورو بهرنيو سفارتونو کي چاودني و کړي و نيول. وروسته څرګنده سوه چي ددې چاودنو موخه دمتحدو اېالاتو او مصر ترمنځ د اړيکو خرابول وه .

مصر چي د اسرائيلي لاسوهنو او سبوتاژونو څخه نا ارامه وو، غوښتل وسلې رانيسي. کله چي د مصر دا غوښتنه د غربي بلاك لخوا رد سوه، نو ئې و ختيځ بلاك ته مخه کړه .

د مصر ډيپلوماسۍ دا منله چي که غواړی له لوی ځواك سره اړيکي ټينګي کړی نو د هغه له دوست او ملګري سره اړيکي و نيسی . مصر هم ددې لپاره چي له شوروي اتحاد سره اړيکي ښې سوي وي، د چکوسلواکېا سره ئې د وسلو رانيولو تړون لاسليك کړ.

د مصر ولس مشر جمال ناصر د سويز کانال او ټيران معبرونه چي و اسرائيلو ته ئې لار موندل، بند کړل. اسرائيلي استراتيژي جوړونکي په دې باور وو چي د چکوسلواکيې څخه مصر ته د وسلو رارسېدو سره جوخت به مصر پر اسرائيلو بريد کوي. نو خپله هم د وسلو رانيولو په تلاښ کي سو. دا چي اسرائيلو پخوا له دې د فرانسې سره د وسلو واردولو تړون درلود، نو ئې له فرانسې څخه يو ځل بيا د وسلو په راواردولو پيل و کړ، ډېر اسرائيلي سازمانونه په دې اند وو چي له مصري بريده له مخه بايد اسرائيل جګړه پيل کړي.

په مصر کي د سويز کانال چي ۱۹۵ کيلومتره اوږدوالی لري، او د مديترانې سمندر او سره بحيره سره نښلوي.

حالات ورځ تر ورځي بحراني کېدل، او په 1956 کي اسرائيل، فرانسه او برتانيه د سويس کانال د ملکي کولو د پلان جوړېدو لپاره سره يو ځای سوه، او د يوه پلان پر سناريو ئې کار پيل کړ. پرېکړه و سوه چي اسرائيل به پر سينای او ميلتا سيمو باندي بريد کوي، او فرانسه او برتانيه به التوماتوم ورکوي.

دا پلان چي د 1956 کال د اکتوبر پر 29 مه نېټه د Sinai Campaign په نامه ياد سوی وو، پيل سو. اسرائيلو په چټکي سره سينای و نيو، د متحدو اېالاتو دولت پر دې کړنه قهر څرګند کړ، او برتانيه، فرانسه او اسرائيل ئې تهديد کړل.

د ملګرو ملتونو عمومي اسنبلې په خپله غونډه کي 997 نمبر معاهده تصويب کړه، چي له اسرائيلو سره ئې د سينای څخه د ژر پرېښودو غوښتنه په ډاګه کوله. خو اسرائيل د فرانسې او برتانيې په ملاتړ په سينای کي تر څو مېاشتو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاته سول. کله چي يې ددې نړيوالو کانالونو د خلاصون ضمانت يا ګرنټي تر لاسه کړل، نو بيا د ملګرو ملتونو او په خاص ډول د متحدو ايالاتو په فشار راووتل، خو دملګرو ملتونو ځواك په سناى کي ځاى پر ځاى سو.

يوه بايلونکې شپږ ورځنۍ جګړه:

په عمومي ډول (1960)م کلونه د عربو او اسرائيلو تر منځ د شخړي عمده کلونه وو، د اسرائيلو د مخکني پلان پر اساس چي غوښتل ئې د ګاليلې له سمندر څخه د اسرائيلو مرکزي او سهيلي سيمو ته اوبه و رسوي، د خپل پلان په عملي کېدو پيل وکړ. دا پروژه اصلا د متحدواېالاتو د استازي Eric Johnston لخوا په 1955 کال کي وړاندي سوې وه چي عرب انجنيرانو هم پرې موافقه کړې وه، خو په غير مستقيم ډول ئې د اسرائيلو د رسميت پېژندني له امله ردوله.

د ترلو دروازو تر شا په غونډو کي اسرائيلو او اردون د همدې اوبو د وېش پر سر موافقې ته رسېدلي وو.

په 1964 کال کي په څو سر مشريزو غونډو کي عرب مشرانو هوډ څرګند کړى وو چي د P.L.O يا د فلسطين د خپلواکۍ سازمان په نامه به يوه لويه ټولنه تاسيسوي. همداسي يې و کړل. يوه اعلامېه ئې خپره کړه چي دا ټولنه يا سازمان به د اسرائيلو پر ضد د ويجاړۍ لپاره چټك ګامونه اخلي، او د اردون د سيند ټولي هغي لاري او سرچينې چي د ګاليلې رود اوبه کوي، اړوي. ځکه چي غوښتل يې و اسرائيلو ته د اوبو رسولو په پروژه کي خنډونه واچوي.

سورئې او لبنان د فلسطين د خپلواکۍ سازمان پر همدې اعلاميې چي بشپړوي به ئې، پيل و کړ. سورئې خپل تراکتورونه موظف کړل چي ټولي هغي سرچينې چي په ترتيب سره و اسرائيلو ته اوبه ورکوي، ويجاړې کړي.

اسرائيلو د سورئې پر همدې عمل سخت غبرګون و ښود، او پر همدې تراکتورونو ئې ډزي و کړې، سورئې د همدې ډزو په حواب کي د اسرائيلو په شمال کي پر ځيني ښارونو ډزي پيل کړې، څو دا جګړه د الوتکو تر بمبارونو و رسېده.

شوروي اتحاد چي په سوريه کي يې د د شوروي پلوه حکومت ملاتړ کاوه، سورئې ته وويل چي اسرائيلو خپل پوځونه د سورئې و پولو ته راوستلي او د يوه لوي بريد پلان لري ، لکه څنګه چي حالات ورځ تر ورځي کړکېچن کېدل، نو سورئې له مصره څخه د پوځي مرستي غوښتنه وکړه.

د همدې پېښو او د سورئې د غوښتني په تعقيب د 1967 کال په مى کي جمال ناصر خپله سخته او له غبرګونه ډکه مرکه خپره کړه او په يوه برخه کي ئې دا توري وويل: (د اسرائيلو موجوديت ډېر اوږد سو، موږ د اسرائيلو و تيري ته هرکلى کوو، او موږ و همدې جګړې ته چي له ډېري مودې ئې په انتظار کي وو، ښه راغلى وايو، وروستۍ شېبې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

رارسېدونکي دي، او هغه جګړه چې موږ به اسرائيل پکښې له منځه ورو راورسېده). مصری ولس مشر جمال عبدالناصر

په همدې ورځ جمال ناصر د ملګرو ملتونو د بېړنۍ قوي يا (UNEF) څخه و غوښتل چې له سینای پینینسولا او غزې تراډې څخه ووزي، د ملګرو ملتونو سرمنشي جنرال U-Thant موافقه و کړه چې په رسمي ډول به د مې پر اتلسمه خپلو پوځونه له سیمي باسي.

څېړونکي نظر ورکوي چې جمال ناصر عقېده درلوده، چې د ملګرو ملتونو پوځونه به له سیمي و نه وزي، او دا به دده لپاره یوه بهانه وي چې جګړه و نه کړي.

د همدې کال د مې پر درویشتمه ناصر د اسرائیلي ترانزیت د تړلو امر وکړ، او په همدې ترتیب متحداپالات په هغه ژمنه کې چې و اسرائیلو ته ئې د اوبو رسولو د لارو د ازادی په اړه ورکړې وه، پاته راغلل.

دا چې جمال ناصر رښتیا غوښتل د اسرائیلو سره جګړه و نښلوي، په دې اړه بیلا بیل نظرونه موجود دي:

(Avi Shalaim)چې د منځني ختیځ د چارو څېړونکی وو، وائي چې جمال عبدالناصر هیڅکله نه غوښتل د اسرائیلو سره جګړه و نښلوي، بلکي هغه به د شوروي اتحاد د مانورو او هم د سورئې دغوښتني په خاطر دا ډول ویناوي کولې.

او یو بل څېړونکی (Michael Oren) بیا څرګندوي چې شواهد ښئي چې جمال عبدالناصر په رښتیني توګه غوښتل د مي په اته ویشتمه حګړه پیل کړي، خو اسرائیل په دې راز پوهیدلي او موضوع ئې د امریکا تر ولس مشر جانسن پوري رسولې وه، جانسن د شوروي اتحاد صدراعظم کاسیګین ته تیلیفون کړی او د جګړې د بدو عواقبو په اړه ئې اخطار ور کړی وو، او کاسیګین ئې دې ته و هڅاوه څو جمال ناصر له همدې جګړې را وګرځوي.

د روانو حالاتو په ترڅ کې د اردون پاچاملك حسین د مصر سره یو تړون لاسلیك کړ چې د جګړې لپاره ئې د اردون تیاری څرګنداوه، ملك حسین هم پخپله یوه بیانیه کې دا جملې ویلي وې:

)د مصر، اردون، سورئې او لبنان سرتېري د اسرائیلو له سرحدونو سره مېشت دي، څو اسرائیلو ته غاښ ماتونکی ځواب ورکړي، موږ یوازې نه یو، بلکي د عراق، الجریا، کویټ، سودان او ټول عرب ملت سرتیري له موږ سره دي، موږ به نړۍ حیرانه کړو او و به ښیو چې عرب څومره یو موټې دي.(

عراقي ولس مشر رحمان عارف هم یوه بیانیه ورکړې وه چې د اسراییلو پر ضد ئې د جګړې اخطار په ډاګه کاوه.

له اسرائیلو سره د متحدو ایالاتو مرسته همداسي روانه وه، او ګمان کېدی چې اسرائیل به دا جګړه ګټي، خو د عربي هیوادونو په تېره بیا سورئې، مصر، او عراق وسلو چې د شوروي اتحاد په وروستۍ تکنالوجي سنبال وې دا حس

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شنډاوه، اسرائیلو د کاغذ پر مخ ویل چي د الوتکو شمېر ئې د مصر او سورئې تر هغو اوړي، پداسي حال کي چي مصر د هغه مهال تر ټولو پرمختللي الوتکي Mig-21 درلودې.

عامو اسرائیلو او یهودو او ددوی لوړ رتبه غړو ګمان کاوه او په دې اند وو چي اسرائیل به ماته خوري، نو مخکي تر جګړې ئې لا په سلګونو قبرونه د تلابیب په پارك کي کیندلي وو.

اسرائیلو پر خپلو اپوزیسیونونو ږغ و کړ چي د پوره یووالي لپاره دي په حکومت کي برخه واخلي،اپوزیسیونونو د اسرائیلي حکومت دا پرېکړه ومنل او ډیرو ګوندونو یو پراخ بنسټه حکومت جوړ کړ.

کله چي څرګندېدله مصر برید کوي، نو تر مخه ئې اسرائیلو برید پیل کړ، دوی دا جګړه د 1967 کال د جون د مېاشتي پر پنځمه نېټه پر مصرېانو پیل کړه ، یوازي ئې د جګړې په لومړیو شپو ورځو کي 400 الوتکي له منځه یووړې، اسرائیلي ځواکونو په خپلو چټکو عملیاتو کي سېناي پینینسولا او غزه تراډه هم کلابنده کړه، د جګړې په لومړۍ ورځ اردوني توپخانې پر بیت المقدس ډزي پیل کړې، خو د اسرائیلو لومړي وزیر Levi Eshkolد اردون ولس مشر ملك حسین ته خبرداری ورکړ چي د جګړې له ډګره لیري و اوسي، د خبرداري تر اورېدو وروسته ملك حسین هم له جګړې وېره درلوده، او د جنګ له صحنې راووت.

د جګړې له ډګره د اردون په وتلو، اسرائیلو له موقع ګټه پورته کړه، غربي بانك او بیت المقدس ئې هم محاصره کړ. د سورئې توپخانې د ګولان له لوړو څخه پر شمالي اسرائیلي سیمو خپلي ډزي پیل کړې، خو بل لوري ته مصر له اسرائیلو سره یوې معاملې ته ورسېد، کله چي اسرائیل د مصر له لوري پر ارامه سو، نو ئې تصمیم و نېاوه چي د ګولان لوړې لاندي کړي، د ګولان د لاندي کېدو پر سر د اسرائیلو حکومت او اپوزیسیونونو پر دې موافقه نه درلوده، په ځانګړې ډول موشېدایانو. Moshe Dayan

ملګرو ملتو اسرائیلو ته ګوته څنډلې وه چي اوربند ته به چمتو کیږي، او هغه وو چي د جون پر یولسمه اسرائیلو پر اوربند موافقه و کړه. د ملګرو ملتونو د پر له پسې معاهدو په لړ کي 242 نمبر معاهده هم صادره سوه، چي په جګړه کي شامل هیوادونه ئې د همېشنۍ سولې و خبرو ته رابلله، او هم ئې ویلي وو چي اسرائیل به له ټولو هغو سیمو چي په همدې جګړه کي ئې لاندي کړي دي، وزي.

په حقیقت کي همدې جګړې په منځني ختیځ کي د واك بیلانس ته تغیر ورکړ، اسرائیلو د 1948 کال په تناسب څو څله زېاتي سیمي لاندي کړې، لکه د سیناې پینینسولا لویه دښته، د ګولان لوړې، غربي بانك او ځیني نوري سیمي. د مصر ولس مشر جمال ناصر چي له ۱۹۵۴ څخه تر ۱۹۷۰ پوري ئې واکمني و کړه او په مصر کي ئې د برتانیې ۷۲ کلنه واکمني پای ته ورسول.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مصر ولس مشر جمال ناصر چي د عربي نړۍ مشري ئې هم په غاړه درلوده، پر دې وپاړ کاوه چي څنګه ئې په 1956 کا ل کې و اسرائیلو ته چي د فرانسې او برتانیې ښکاره ملاتړ ورسره وو. ماته ورکړه، خو دا ځل یې له اسرائیلو سره د متحدو اېالاتو د پوځي ملاتړ له کبله هیلي رښتیني و نه ختې.

د ځینو څېړونکو لکه فواد عجمي له نظره دې جګړې ددې پر ځای چي فلسطیني عربو ته نېکمرغي په لاس ورکړي، بدمرغي ئې ورکړه. په زرګونو عرب فلسطینېان ئې د اسرائیلو تر ولکې لاندې راوستل، او په منځني ختیځ کې ئې ځیني پاروني په وجود راوړې.

د الفتح په نامه سازمان چي په فلسطین کې ئې د پام وړ بریاوې تر لاسه کړیدي، په 1957 کال او د PLO یا د فلسطین د خپلواکۍ سازمان په 1964 کال کې تاسیس سول، چي ددواړو ګوندونو مرام د اسرائیلي حکومت شنډول او د فلسطیني هغې واك ته رسول وو.

د عربو او اسرائیلو تر منځ د شپږ ورځنۍ جګړې وروسته احمد شکایري Shukairy چي د فلسطین د خپلواکۍ د سازمان مشري ئې کوله له واکه ګوښه او اوسنی مېړنی مشر یاسر عرفات ئې د مشر په توګه و ټاکل سو، یاسر عرفات چي په رښتیني ډول ئې د فلسطینېانو ملاتړ درلود، په منځني ختیځ کې د یوه رښتیني او پیاوړي اتل په توګه تر دې مهاله سالمه رهبري کوي،

د فلسطین د خپلواکۍ سازمان د فلسطینېانو د یوازني ګوند په توګه د ټولو عربي هیوادونو لخوا په رسمیت و پېژندل سو. خو اسرائیلو په ټینګه له نړۍ څخه د همدې سازمان د نه رسمیت پېژندني غوښتنه درلوده، د اسرائیلو یوازنی دلیل چي ولي دا سازمان ګواښي دا وو چي نوموړي سازمان ترهګر فعالیتونه سر ته رسوي، هغه یهود چي په 1917 کا ل کي ئې دې سیمي ته کډې راوړي دي، شړي او په مرامنامه کې ئې د اسرائیلو د له منځه وړلو ماده وجود لري.

اسرائیلو په راوروسته کې څرګنده کړه چي په حقیقت کې ئې غوښتل له بیت المقدس پرته نوري ټولي سیمي د عرب ګاونډېانو سره په سوله ایز ډول د تړون له مخي و سپاري، خو ددوی په وینا سیمه ایزو نېشلیستانو د غربي بانك او د ګولان د لوړو په اړه هم غوښتني درلودې.

د فلسطین او اسرائیلو تر منځ ددې ستر بحران د له منځه وړلو لپاره نو اوس د پلانونو ورکول پیل سول، Yigul Alonخپله یوه طرحه چي د Alon Plan پلان په نامه یاده سوه وړاندې کړه، دې طرحي پر اسرائیلو ږغ کاوه چي د غربي بانك سره پرتې خپلي سیمي دې و فلسطین ته وسپارل سي.

ددې پلان برسېره په سیمه کې پرتو ځینو یهودانو هم په مخامخ ډول ددواړو خواوو ناسته او د موضوع حل حتمي ګاڼه. څکه نو د سودان پلازمېني خرطوم سر مشریزه چي یو غولونکی پلان وو، د 1967 کال په اګست او سپتمبر کې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړه شوه، چي دا سرمشريزي ددواړو خواوو تر منځ د خبرو اترو ور وتړی، او په هيڅ ډول ئې د اسرائيلو په رسميت نه پېژندل نه منل.

يوه بله معاهده هم په 1975 کال کي د ملګرو ملتونو لخوا خپره سوه، چي د Zionism is Racism يا صهيونيت نژادي تبعيض دی، په نامه ياده سوه، دې معاهدې پر اسرائيلو ږغ کاوه چي له خپلي سيمي دي هغه بنياد ګراپان چي د مېشته کېدني مخالفت کوي و شړي.

په اسرائيلو کي په 1977 کال کي د Licud ليکود ګوند په واك ته رسېدو سره د مېشته کيدني پراختيا رسمي بڼه غوره کړه، او اسرائيلو له هغه مهاله بيا تر همدې پاني تر ليکلو په فلسطيني سيمو کي د يهودانو پر مېشتېدو ټينګار کوي، يوازي په 2003 يم کال کي 22000 تنه اسرائيلپان په غربي بانك او غزې تراړه کي ځای پر ځای سويدي. او شل زره تنه نور ئې د بيت المقدس او د هغه په شاوخوا سيمو کي مېشت سويدي، او تر پنځلس زره زيات يهود د ګولان په لوړو کي مېشت سويدي.

مصري ولس مشر جمال ناصر د اسرائيلو او مصر تر منځ اوربند مات او پر سويز کانال ئې بريد و کړ، دې جګړې په يوه داسي مهال کي صورت و نياوه چي د اسرائيلو لومړی وزير Levi Eshkol مړ، او Gulda Meir ګولدا مير يې د ځای ناستي په توګه ټاکل سوی وو، دا جګړه هم د دواړو هيوادونو تر منځ د يوي خونړۍ جګړې په توګه ثبت سوېده، ډير څېړونکي په دې اند دي چي په همدې جګړه کي د بم غورځونکو الوتکو پيلوټان شوروي الاصله وو، چي د شوروي اتحاد له لوري و جمال عبدالناصر ته رالېږل سوي وو.

د متحدو اياالاتو دفشار له امله چي پر اسرائيلو ئې وارد کړ، دواړه لوري و يوه اوربند ته سره و رسېدل، او هم ئې و منله چي د ملګرو ملتونو 242 نمبر معاهدې ته غاړه ايږدي.

د عربي نړۍ يوه نامتو او ننګيالی مشر جما ل ناصر هم په ناڅاپي ډول له دې نړۍ سترګي پټي کړې، او ځای ناستي انور سادات اوس د مصر مشري په غاړه واخيسته، د انور سادات تګلاره د اسرائيلو په اړه داسي وه چي له دوی سره ئې نسبي سوله غوښته، او په تدريجي ډول ئې د فلسطيني سيمو څخه د اسرائيلو وتل غوښتل.

متحدو اياالاتو او ملګرو ملتونو د اسرائيلو د لومړي وزير Levi Eshkol تر منځ منځګړيتوب کاوه، خو مثبته پايله ئې و نه درلوده.

د مصر د ولس مشر انور سادات غوښتني ورو ورو د جګړې د پيل کېدو په اخطار تبديلېدلې، خو د اسرائيلو سرسخت صدراعظم ګولدامير هيڅکله دا نه منله چي د اسرائيلو پوځيان به د فلسطيني ښارو څخه وزي.بلکي هغه به ويل چي د فلسطين او اسرائيلو تر منځ د سولي ددايمي تړون تر لاسليکېدو وروسته به اسرائيلي ټولګی له فلسطينه راباسي.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عرب هیوادونو او پخپله مصر و مصري ولس مشر ته په ډاګه کوله چي اسرائیل په پوځي لحاظ تر مصر تکړه دي، تر هغه مهاله چي مصر پخپل اردو کي اصلاحات را نه ولي، جګړه به ونه ګټي، نو انور سادات هم غوره و ګڼله چي جګړه د عرب مشرانو تر لیدني کتني پوري و ځنډوي.

د اکتوبر جګړه Yom Kippur War:

تر یو لړ زېاتو ناندریو وروسته د 1973 کال د اکتوبر په مېاشت کي مصر او سورئې د اسرائیلو پر ضد یوه بله جګړه ونښلوله، او دا جګړه د اسرائیلي لومړي وزیر ګولدامیر لخوا د انور سادات د هغه وړاندیز تر ردولو وروسته پیل سوه چي د مهاجرت په اړه ئې د مذاکرې غوښتنه څرګندوله.

د اکتوبر پر شپږمه چي یهودان ئې Yom Kippur بولي، او ددوی لپاره یوه ځانګړې سپېڅلي ورځ ده، مصري پوځي ټولګۍ له سویس کاناله تېري سوې، که څه هم پخوا لدې انورسادات دوه ځله د جګړې د پیل په اړه خبرداۍ ور کړی وو، خو څه پېښ نه سول، ځکه نو اسرائیلي مشرتابه هم د مصري برید په اړه ګمان نه کاوه، خو د برید په ورځ رارسېدلي استخباراتي خبرونو ګولدامیر او د اسرائیلو ددفاع وزیر داېان Dayanحیران کړل.

زېات شمېر مصرېان د سویس کانال پر شاوخوا راټول شوي وو، اسرائیلي ځواکونه هم سره راټول او یو ځای سوه، تر څو د راپېښ اړودوړ مخه و نیسي، خو خبر نه وو چي ټانکونه او زېاتي درني وسلې ئې تر مخه لا د مصري پوځېانو په لاس کښېوتلي دي.

د اسرائیلو سره په جګړه کي د زېات فشار له امله 200 اسرائیلي ټانکونو د ګولان لوړي پرېښودې، او پر شاتګ ئې و کړ، کله چي مصرېان له سویس کاناله تېر سول، نو سورېې هم د پېنینسولا تراډه چي له لاسه ئې ورکړې وه، بېرته په لاس راوړه.

د اسرائیلو یو جنرال اپریل شېرون چي د اسرائیلو اوسنی لومړی وزیر دی، په همدې جګړه کي یو مهم رول لوبولی وو.

جګړه د متحدو اېالاتو د زېات فشار له امله ودرېده، د جګړې په پای کي معلومه سوه چي دواړو خواوو ته زېات ځاني او مالي زېانونه اوښتي دي، د مصر د مړو شمېر 8500 تنه او د اسرائیلو هغې 2500تنه و ښودل سو.

د جګړې په پای کي د اسرائیلو لومړی وزیر ګولدامیر و استعفاکولو ته مجبور سو، چي له استعفا ورکولو وروسته ئې Izhak Rabinاسحاق رابین، چي په متحدو اېالاتو کي د اسرائیلود سفیر هم تېر سوی وو، د لومړي وزارت په ګدۍ کښېناست.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د متحدو اېالاتو د باندنيو چارو د وزير له هڅو سره سم و منل سوه چي اسرائيل به د سيناى پينينسولا د ځينو برخو څخه وزي، خو د اسرائيلو د ښى اړخه اپوزيسيون مشر Menhaem Begin له سيناى پينينسولا څخه د اسرائيلي پوځېانو د وتلو سخت مخالف کاوه، که څه هم چي انورسادات او د اسرائيلو لومړى وزير Menahem Beiginپه 1978کال کي د Camp David تړون لاسليك کړ، چي په 1979 کال کي ئې د سولي د تړون لپاره لار هواروله.

په لبنان کي د 1982 کال جګړه:

په 1970يم کال کي د فلسطين د خپلواکۍ سازمان غړي او جنګيالي و لبنان ته راغلل، او لبنان ئې خپل مرکز و ګرځاوه، تر څو له هماغه ځايه پر اسرائيلي سيمو خپل بريدونه تر سره کړي، سورېاېان د 1976 کا ل په لومړيو کي و لبنان ته داخل سوي وو.

خو د اسرائيلو لومړي وزير د فلسطين د خپلواکۍ سازمان پر همدې عمل خبر او په 1982 کي ئې پرې حمله و کړه، څو له هغه ځايه د فلسطين د خپلواکۍ سازمان جنګيالي و تونيس ته ولاړل.

دا هڅه د اسرائيلو ددفاع د وزير اېريل شېرون وه چي غوښتل ئې د فلسطين د خپلواکۍ سازمان له منځه يوسي، په لبنان کي تر ډېره وخته د اسرائيلو او فلسطيني سازمان تر منځ جګړه روانه وه، خو په وروستيو کي اسرائيلو له لبنانه خپله پښه و ايسته، خو له وتلو سره سم ئې د اسرائيلو پر ضد د حزب الله ډله جوړه سوه.

لومړۍ انتفاده او اوسلو تړون:

کله چي د فلسطين د خپلواکۍ سازمان لږ ضعيف کړل سو نو فلسطينيانو کوښښ کاوه څو په نيول سوو سيمو کي خپل سرنوشت او واك چاري پخپلو لاسونو کي واخلي.

د 1978کال په لومړيو کي په غربي بانك او غزه تراډه کي د اسرائيلي ظلمونو په وړاندي ستر پاڅون وسو، چي د انتفادې په نامه و نومول سو، د خليج تر جګړې وروسته او د شوروي اتحاد تر ټوټه کېدو وروسته د متحدو اېالاتو او نړيوالي ټولني پام منځني ختيځ او په تيره بيا د فلسطين او اسرائيلو تر منځ سولي ته راواوښت.

په 1993 او 1995 مو کلونو کي د فلسطين د خپلواکۍ سازمان او اسرائيلو د اوسلو اعلاميه يا Oslo Declaration of Principlesاو د اوسلو لنډمهاله تړون ياThe Oslo Interim Agreement لاسليك کړ، او همدا ډول په ۱۹۹۴کال کي د اسرائيلو او اردون تر منځ هم د سولي تړون لاسليك سو.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د P.L.O او اسرائیلو تر منځ په اعلامیه کي راغلي وو چي د 1996کال له مخه به اسرائیل د غزي له تراډي او غربي بانك له ډېرو ښارو راوزي. د 1996م کال په رارسېدو سره چي اسرائیل له همدې سیمو راووتلل.

تقریبا 97%په سلو کي فلسطینېان چي په همدې سیمو کي اوسېدل، تش په نامه تر فلسطیني قانون لاندي وو. خو هغه ساحه چي د فلسطین ملي واکمنۍ یا Palestine National Authority اداره کول، په ټولیز ډول 8%په سلو کي وو.

د 1996کال د جنوري په مېاشت کي په غزه او غربي بانك کي مېشتو فلسطینېانو یوه مقننه قوه و ټاکل،چي یاسرعرفات ئې د فلسطین د مشر یا رئیس په توګه و ټاکه.

د فلسطیني دولت مشر سپین ږیری یاسر عرفات چي د ژوندانه په هره شېبه کي ئې له فلسطیني حقوقو دفاع کړې او د اسرائیلي ځواك په وړاندي د سپر په شان ولاړ دی.

دوهمه انتفاده:

د مېشته کېدني په اړه د فلسطین او اسرائیلو تر منځ خبري اتري د 2000م کال په جولای کي پای ته ورسېدې، فلسطینېانو ټینګار کاوه چي اسرائیل دي هغه کډوالو ته چي و اسرائیلي سیمو ته راستنېدل غواړي، اجازه ورکړي، او په دې کار کي د فلسطینېانو موخه دا وه چي په اسرائیلو کي د فلسطېنېانو ټولني جوړي کړي، خو اسرائیلو ددې کار مخالفت کاوه، او هم ئې په څو مهمو فلسطیني سیمو خپل کنترول غوښت

د فلسطېنېانو پاڅون د 2000م کال د سپتمبر په 28مه هله زور واخیست چي اسرائیلي وزیر ایرېل شېرون په بیت المقدس کي د مسجد اقصی څخه لیدنه کوله. د فلسطیني وګړو دا دوهم ستر پاڅون هم د اسرائیلو ځواکونو له خوا د فلسطېنېانو د کورونو د نړولو او پر هغو د ظلمونو په نتیجه کي سر را پورته کړي، چي ددوهمي انتفادې په نامه و نومول سو.

د فلسطین او اسرائیلو تر منځ د سولې راوستلو په بهیر کي د تابا یاTabal پنامه خبري اتري هم و سوې، او په دې خبرو اترو کي فلسطېنېانو د متحدو ایالاتو د ولس مشر بیل کلنتن هغه پلان چي د مېشته کیدني لپاره جوړ سوی وو، رد کړ.

تر دې مذاکراتو وروسته اسرائیلي لومړی وزیر یهود بارك چي د همدې پلان په پروسه کي ئې مهم رول درلود، په اسرائیلي ټولټاکنو کي ماته و خوړه او پر ځای ئې اوسنی لومړی وزیر اېریل شېرون و ټاکل سو.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د متحده اېالاتو د زېاتو هڅو سره سره چي غوښتل ئې دوهمه انتفاده ارامه کړي، دا انتفاده تر 2002کال پوري راوانه وه.

د 2001 کال د سپتمبر يولسمي، د فلسطين او اسرائيلو تر منځ تاو تريخوالی لا زېات کړ، عرب هيوادونو غوښتل په ټوليز ډول د فلسطېنېانو دفاع و کړي، خو له بل لوري متحدو اېالاتو په لبنان کي د حزب الله او په فلسطين کي د حماس مذهبي ډول فعاليتونه تر خپلي پوره څارني لاندي راوستلي وو، هغې مظاهرې چي د القاعده ډلي د مشر اسامه بن لادن په پلوي جوړه سوې وه، د فلسطيني مذهبي ډلو پر سپاست بېله اغېزه وکړه.

اسرائيلو د 2003کا ل د جنورې په دريمه په وسلو بار هغه بېړۍ چي و فلسطين ته پر لاره وه، و نيول او شواهدو وروسته څرګنده کړې وه چي نومړې کښتي د ايراني دولت لخوا و حزب الله ته لېږل کېده.

همدې پېښو ته په کتنه، متحدو اېالاتو او اروپائي ټولني و اسرائيلو ته واك ورکاوه، چي د فلسطين دولت پر ضد اقدامات و کړي. اسرائيلو هم دا ډول اقدمات پيل کړي او بې ګناه فلسطېنېان ئې سخت و ځپل، پر فلسطيني سيمو ئې يرغلونه و کړل او د فلسطيني دولت مشر ياسر عرفات ئې پر خپل هستوګنځيRamalah کي نظر بند کړ، خو د اسرائيلو دې بې رحمانه اعمالو کله د فلسطېنېانو سپېڅلي عقيده او خپلواکي غوښتونکي روحيه اړولاسواى، فلسطېنېانو هم له خپلو بريدونو لاس وانه خيست او ځان مرګي بريدونه ئې تر سره کړل.

د سعودي د سولي تړون او د فلسطيني دولت د رسميت پېژندني معاهده:

د سعودي ملك شهزاده عبدالله هم د فلسطين او اسرائيلو د اوږدمهاله ناورين د پای ته رسولو لپاره يو وړانديز چي Saudi Peace Proposalنوميږي، وړاندي کړی دی، دا طرحه د فلسطيني سيمو څخه د اسرائيلو د وتلو اوهم د مهاجرت پر سر موضوعاتو متمرکزدی، او د عرب سرمشريزي پاArab League تر غونډې وروسته منل سوی دی.

د 2002کال د مارچ پر دولسمه د ملګرو ملتونو د امنيت شورا 1397نمبر معاهده صادره کړه، چي يو ځل بيا ئې له دواړو خواو څخه د بريدونو پای ته رسول غوښتل، دې معاهدې هم د ملك عبدالله د پلان يادونه کړې او په لومړې ځل ئې د فلسطين دولت د جوړېدو ژمنه کړې وه.

د فاعي دېوال يا:Operation Defence Wall

پداسي حال کي چي په اسرائيلي سيمو کي ځانمرګو بريدونو خپل اوج ته ځان رساوه، ياسر عرفات پر فلسطېنېانو ږغ وکړ چي له دې ډول ځان مرګو بريدونو څخه دې مخ و ګرځوي.

منځني ختيځ ته يو ځل بيا د جنرال زيني په راتګ سره دې ډول بريدونو زور واخيست، Nethanyas د پارك په هوټل کي يوه ځان مرګي بريد چي د يوې ښځې لخوا تر سره سو، 27تنه اسرائيليان ووژل. اسرائيلي حکومت هم ددې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

برید په ځواب کي پر فلسطیني سیمو برید وکړ، په رام الله، نبلس، جنین او تولکرم ښارونو کي ئې ډیري بې رحمانه وژني وکړې، ښوونځی او دولتي تاسیسات ئې وران او د عامه خلکو ډېر کورونه وران کړل، په سلګونوتنه بې ګناه ښارېان ئې په شهادت و رسول، د بریدونو پر مهال د اسرائیلو یوه ویاند ویلي وو چي یوازي یې په جنین ښار کي 50تنه فلسطیني جنرالان په شهادت رسولي دي.

اسرائیلي پوځېانو د الفتح سازمان مشر Marwan Barghouti ژوندی په لاس غوښت چي ددوی له نظره ئې په ډېرو ترهګرو پېښو کي لاس درلود.

د اسرائیلي پوځېانو دا بریدونه چي د دفاعي دېوال پنامه یادسوي دي، دوی ته دا په ډاګه کړه چي په وسله وال ډول به دي پېښو او ناورین ته پای ورنه کړي، بلکي لا به د سولي پروسه و پای ته و غورځوي.

په عربي نړۍ اومسلمانو هیوادو کي تر زیاته حده اسرائیلي ظلمونه غندل کیږي، د اپریل پر 19 مه د امنیت شورا 1405نمبر معاهده صادره کړه او پخپله دي معاهده کي ئې د یوي پلاوي ټاکل غوښتل چي د فلسطین او اسرائیلو تر منځ ددې ناتار په حقیقت ځان و پوهوي، اسرائیلو لومړی دا معاهده و منل خو راوروسته ئې د همدې پلاوي پر جوړښت او تګلاره نیوکي و کړې او هغه ئې رد کړل.

د امریکا اوسني ولس مشر جورج واکر بوش ددې لپاره چي پر عراق د برید پر ضد د مسلماني نړۍ پاځون راپورته نشي، و غوښتل د فلسطین او او اسرائیلو ترمنځ په دراماتیك او ښېړني ډول سوله رامنځته کړي، د همدې سولي لپاره ئې د 2002کال د می په میاشت کي اسرائیلي لومړی وزیر اېریل شېرون سپیني ماڼۍته و غوښت، تر څو د منځني ختیځ په اړه ورسره وږغیږي، ددوی د غونډې پر مهال خبر راورسېد چي د حماس مذهبي ډلي په اسرائیلو کي یوه لویه چاودنه سر ته رسولې ده، شېرون هم د خبر تر اورېدو وروسته د خپل هیواد په لور ستون سو او دا خبري همداسي بې پایلې پاته سوې.

د می په میاشت کي پر فلسطیني مشر یاسرعرفات هم فشار زیات وو، څو هغه ئې ددې میاشتي په پای کي د Basic Lawیا انتقالي اداري اساسي قانون توشېح کولو ته و هڅاوه. د فلسطین لپاره دا اساسي قانون د اسلامي قانون یا شریعت پر اصولو ولاړ دی.

د 2002کال د اګست میاشت ته په کتنه، دا میاشت په ځانګړي ډول د فلسطین او اسرائیلو تر منځ د تاوتریخوالي میاشت وه. په اسرائیلي سیمو کي فلسطینیانو مرګوني بریدونه سر ته رسول، او په ځوابیه عملیاتو کي ئې اسرائیلو پر فلسطینیانو له ځمکي نه ځمکي ته توغندۍ توغولې.

په همداسي یوه پېښه کي اسرائیلو په فلسطین کي د حماس د مذهبي ډلي مشر Salih Shehadeh هم په شهادت و رساوه، چي تر شهادت وروسته ئېMuhammad Deif و ټاکل سو.

Download from: ketabton.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library